

CAPITOLUL VIII. **EGALITATEA DE ȘANSE**

VIII.1. Contextul european și național

Egalitatea de șanse are la bază asigurarea participării depline a fiecărei persoane la viața economică și socială, fără deosebire de origine etnică, sex, religie, vârstă, dizabilități sau orientare sexuală.

Uniunea Europeană promovează drepturile fundamentale, nediscriminarea și egalitatea de șanse pentru toți. Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene au declarat 2007 - Anul European al Egalității de Șanse pentru Toți, în vederea asigurării unei participări depline a fiecărei persoane la viața economică și socială, fără deosebire de origine etnică, sex, religie, vârstă, dizabilități sau orientare sexuală.

Egalitatea de șanse are la bază standardele stabilite prin următoarele directive adoptate de către Uniunea Europeană:

- Directiva 75/117/CE privind aplicarea principiului egalității de remunerație pentru femei și bărbați;
- Directiva 76/207/CE privind aplicarea principiului egalității de tratament între femei și bărbați în privința accesului la angajare, formare profesională și promovare, precum și în ceea ce privește condițiile de muncă;
- Directiva 92/85/CE privind introducerea măsurilor de încurajare a îmbunătățirii securității și sănătății în muncă a lucrătoarelor gravide, lăuze sau care alăptează;
- Directiva 97/80/CE privind sarcina probei în cazurile de discriminare pe bază de sex;
- Directiva 79/7/CE privind aplicarea progresivă a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în domeniul securității sociale;
- Directiva 86/613/CE privind aplicarea principiului egalității de tratament între bărbații și femeile care execută o activitate independentă, inclusiv agricolă, precum și a protecției maternității;
- Directiva 96/34/EC referitoare la concediul parental;
- Directiva 78/2000/CE privind egalitatea în domeniul ocupării precum și în alte aspecte ale vieții cotidiene;
- Directiva 43/2000/CE privind tratamentul egal al persoanelor indiferent de originea rasială și etnică.

Conform Regulamentului 1083/2006 al Consiliului Uniunii Europene, egalitatea de șanse constituie unul dintre principiile de intervenție ale Fondurilor Structurale.

Pentru Anul European al Egalității de Șanse pentru Toți au fost stabilite patru obiective, care sunt urmărite prin acțiunile și programele care se vor desfășura în acest cadru, și anume: drepturi (creșterea gradului de conștientizare asupra dreptului la egalitate și nediscriminare, precum și asupra problemei discriminării multiple), reprezentativitate (stimularea dezbaterilor asupra mijloacelor de creștere a participării în societate a grupurilor care sunt victime ale discriminării și a participării echilibrate a femeilor și bărbaților), recunoaștere (facilitarea și celebrarea diversității și egalității) și respect (promovarea unei societăți bazate pe o mai mare coeziune).

Anul European al Egalității de Șanse pentru Toți vizează combaterea stereotipurilor și rolurilor atribuite femeilor și bărbaților indiferent de etnie, religie, dizabilități, vârstă și orientare sexuală, precum și necesitatea modificării comportamentelor, atitudinilor, normelor și valorilor care aduc atingere demnității umane. Acțiunile prevăzute în această direcție se referă la înlocuirea modelelor culturale, care reflectă stereotipurile de la nivelul societății și la integrarea principiului egalității și diversității mai ales în educație, cultură și mass – media.

Valorificarea diversității culturale, etnice și a diferențelor de gen, de vârstă constituie premise pentru dezvoltarea societății și, totodată, asigură un cadru în care relațiile sociale au la bază valori ca toleranța și egalitatea.

Cetățenii Uniunii Europene au dreptul la tratament egal indiferent de sex, etnie, religie, dizabilități, vârstă și orientare sexuală. Anul European al Egalității de Șanse pentru Toți își propune să lanseze campanii de creștere a gradului de conștientizare privind dreptul la tratament egal și respectarea drepturilor și libertăților fiecărui cetățean.

În calitate de Stat Membru, România s-a angajat să respecte aceste drepturi și să promoveze diversitatea.

Deși societatea civilă – și în special asociațiile care militează pentru drepturile femeilor – a semnalat de mai multă vreme inegalitățile existente în fapt între femeile și bărbații din România, instituțiile publice au abordat problematica egalității de gen doar în cadrul procesului de negociere în vederea aderării la Uniunea Europeană, îndeplinirea standardelor în acest domeniu, prevăzute de către directivele europene amintite anterior, constituind unul dintre criteriile de aderare.

Problematica promovării egalității șanselor în viața socială pentru ambele sexe, constituie o cerință esențială pentru societatea românească, fiind considerată o componentă de bază a preocupării pentru respectarea drepturilor fundamentale ale oamenilor. De aceea, stimularea în egală măsură a contribuției femeilor și bărbaților la dezvoltarea durabilă și la progresul societății a căpătat o importanță crescândă în România. Trebuie precizat însă faptul că impactul transformărilor economice, politice și sociale care au avut loc în România în anii '90 a afectat în mod diferit situația femeilor și cea a bărbaților. Mai persistă încă diferențieri semnificative în ceea ce privește nivelul de participare a femeilor și bărbaților la activitățile productive, veniturile obținute de cele două categorii din munca prestată, starea de sănătate, modul de participare a acestora la viața publică și la luarea deciziilor.

Legislația României garantează drepturile egale ale cetățenilor de a participa la viața economică și socială, de a se pregăti și forma într-o anumită profesie, de a se angaja, promova și participa la distribuirea beneficiilor, de a se bucura de protecție socială în anumite situații. Cu toate acestea, segregarea profesională a femeilor persistă încă și este demonstrată prin existența modelelor de ocupare diferențiate pe sexe, ceea ce determină disparitățile între venituri, chiar dacă principiul "la muncă egală salariu egal" este consacrat juridic.

Pornind de la principiul egalității de șanse între femei și bărbați, este esențial pentru România ca femeile să li se asigure în mod real egalitatea de șanse în ceea ce privește accesul la educație, la formare și la un loc de muncă, la întemeierea unei familii și la participarea la luarea de decizii publice și politice, trăsătură ce caracterizează societățile democratice și dezvoltate.

VIII.2. Tipuri de discriminări în regiunile de dezvoltare din România *

VIII.2.1. Discriminarea după gen

Contextul românesc arată că, în domeniul muncii există o segregare pe sexe a ocupațiilor, observându-se că cele în care predomină femeile, sunt, în general, mai prost plătite. Bărbații reprezintă mai mult de jumătate din populația activă. Activitățile „feminizate” ale economiei naționale sunt sănătatea și învățământul. Rata de ocupare a femeilor între 15-64 de ani a fost în 2005 de 51,5% și a bărbaților între 15-64 de ani de 63,9%. În același an, rata șomajului la femei a fost de 6,4% și a bărbaților de 7,7%.

* conform Strategiei Naționale pentru Implementarea Anului European al Egalității de Șanse pentru Toți – anul 2007

Un factor important al egalității de șanse între femei și bărbați îl reprezintă concilierea vieții de familie cu viața profesională. La sfârșitul lunii iunie 2006, dintre cei 189.489 beneficiari de indemnizație de creștere și îngrijire a copilului, doar 18% erau bărbați, iar din totalul de 10.583 de persoane care au primit stimulente pentru creșterea copilului, obținut pentru că și-au reînceput activitatea profesională, 35% erau bărbați. În anul 2005, 87% dintre femei erau dispuse să-și reorganizeze viața profesională în sensul reconcilierii cu cea personală și numai 78% dintre bărbați erau dispuși să facă același lucru.

Referitor la participarea echilibrată a femeilor și a bărbaților la luarea deciziilor, alegerile generale din 2004 nu au adus schimbări importante în ceea ce privește reprezentarea femeilor în structurile parlamentare și guvernamentale. Din 469 locuri de parlamentari, femeile dețin 50 de locuri (10.66%). În Camera Deputaților femeile reprezintă 11.2%, iar în Senat 9.5%. În Guvernul constituit după alegerile din 2004, din 22 doar 3 miniștri erau femei (13,6%). Până în august 2006, la nivelul ministerelor, din totalul de salariați 51% sunt femei și 49 % sunt bărbați. În ceea ce privește funcțiile de conducere, la nivelul ministerelor acestea sunt ocupate în procent de 62% de bărbați și numai 38% de femei. La nivelul administrației publice locale femeile sunt slab reprezentate, din moment ce peste 80% din posturile de decizie sunt ocupate de bărbați. Femeile prefect sunt în procent de 7%, femeile sub-prefect aproximativ 20%, femeile primar doar 4%, iar femeile consilier județean sunt 16% din totalul consilierilor județeni.

Conform unei analize realizate de Institutul Național de Statistică în anul 2005, privind implicarea femeilor în viața economică, în România erau 116.000 de bărbați patroni și numai 38.000 de femei patron. În ceea ce privește numărul lucrătorilor independenți din analiză a rezultat că există 1.281.000 de bărbați lucrători pe cont propriu sunt și 542.000 femei lucrători pe cont propriu. În același timp, un studiu realizat în anul 2006 de către firma de cercetare Stanton Chase International relevă faptul că, în România, 65 % din funcțiile de conducere din companii sunt ocupate de femei. În ceea ce privește programul de lucru, una din șase femei muncește zilnic peste program. Vârsta femeilor care ocupă poziții de vârf în companii (între 25 și 30 de ani), este foarte scăzută față de alte țări din Europa.

Principalele cauze care stau la baza acestui tip de discriminare în România sunt:

- nivelul scăzut al remunerației în domeniile puternic feminizate;
- reprezentarea inechitabilă la nivel politic a femeilor și a bărbaților în procesul de luare a decizie;
- deficiențe la nivelul administrației publice locale în a asigura măsuri active de conciliere a vieții de familie cu viața profesională;
- existența stereotipurilor sexiste în societate;
- numărul redus al activităților economice inițiate de către femei.

VIII.2.2. Discriminarea după orientarea sexuală

Deși din punct de vedere juridic, situația actuală poate fi considerată stabilă în România, discriminarea lesbianelor, homosexualilor, bisexualilor și a persoanelor trans-gender este o realitate prezentă în domenii precum serviciile publice, relațiile de muncă, comportamentul și practicile angajaților Poliției Române, sistemul penitenciar, reflectarea în mass media, chiar și în relațiile de familie. De asemenea, există prejudecăți și stereotipuri privind persoanele trans-gender din România, acestea fiind considerate de majoritatea românilor anormale.

Barometrul de opinie publică din noiembrie 2000 al Fundației pentru o Societate Deschisă arăta că un procent de 86% dintre cei intervievați nu ar dori să aibă homosexuali drept vecini, în timp ce un barometru similar din luna iunie 2002 arata că aproximativ 59% dintre români nu consideră persoanele trans-gender ca fiind normale. Studiul Institutului de Politici Publice “Intoleranță, discriminare și autoritarism în opinia publică”, publicat în 2003, indica cu claritate faptul că minoritățile sexuale ocupă primul loc între grupurile minoritare cel mai puternic respinse. Astfel, 40% dintre respondenți nu ar fi de acord ca în România să trăiască homosexuali sau lesbiene, iar 93% nu ar accepta să lucreze cu un homosexual sau o lesbiană.

Discriminarea după orientarea sexuală are la bază următoarele fenomene:

- intoleranța față de persoanele cu altă orientare sexuală (lesbiene, homosexuali, bisexuali) decât cea convențională;
- dificultățile întâmpinate în auto-acceptarea identității sexuale, ce au ca efect lipsa vizibilității personale și sociale a persoanelor trans-gender;
- excluderea socială a persoanelor cu altă orientare sexuală, în special a persoanelor trans-gender;
- violența împotriva membrilor comunității trans-gender din România și atitudinea intolerantă față de aceștia;
- prezența în mass media a stereotipurilor și prejudecăților referitoare la comunitatea trans-gender din România.

VIII.2.3. Discriminarea după vârstă

În prezent, în România, din cele aproape 22 milioane de locuitori, aproximativ 11 milioane sunt adulți, 5 milioane sunt tineri și copii și 6 milioane sunt vârstnici. Consecințele acestor tendințe au dus la înregistrarea unei presiuni a populației vârstnice asupra populației adulte, potențial active, și implicit asupra sistemului de protecție socială (ocupare, sănătate, asistență socială, asigurări sociale etc.).

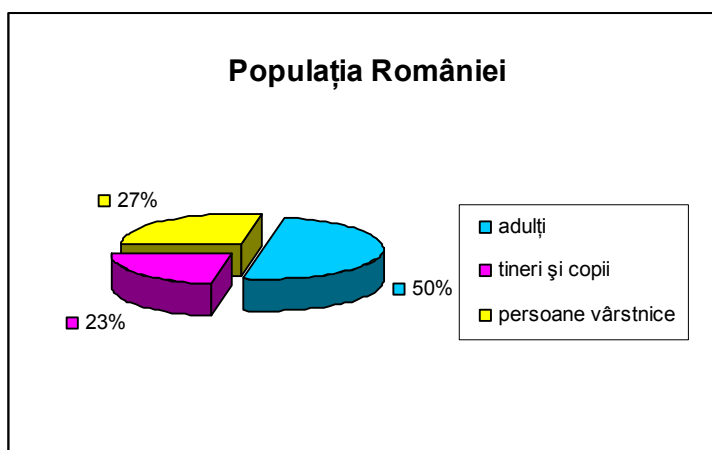

Figura VIII.1. Populația României pe grupuri de vârstă

În condițiile în care peste 50 de ani, pensionarii vor reprezenta mai mult de jumătate din populație, România va trebui să reformeze sistemul medical, sistemul de educație, sistemul de asistență socială și pe cel de asigurări sociale, având în vedere faptul că oamenii de vârste diferite au nevoi diferite, că ei reprezintă o resursă valoroasă pentru societate la orice vârstă și că trebuie încurajați să aibă o viață activă.

Conform analizei Institutului Național de Statistică, efectuată în anul 2006, rata de activitate a femeilor între 55-64 de ani este de 33,5%, comparativ cu cea a bărbaților de 48,4%. Aceeași statistică relevă faptul că nivelul de ocupare al femeilor între 55-64 de ani este de 33%, în timp ce al bărbaților este de 46,7%.

Principalele probleme ale persoanelor vârstnice în România se datorează:

- dificultăților de percepere de către societate a persoanelor vârstnice ca reprezentând o importantă resursă culturală și profesională;
- slabei conștientizări de către societate a importanței îmbătrânirii active ca element de bază în asigurarea egalității de șanse pe parcursul întregii vieți;
- accesului redus al femeilor de peste 55 de ani pe piața muncii.

O altă categorie de vârstă discriminată în România sunt tinerii. Conform "Diagnozei 2005 - Situația tineretului și așteptările sale", totalul populației tinere, cu vârsta cuprinsă între 15-29 de

ani, reprezintă 23,7% din populația țării, din care 51,1% este populație masculină și 48,9% feminină, iar repartitia pe medii de rezidență este: 58,9% în mediul urban și 41,1% în mediul rural. În 2005, 43% din tinerii chestionați considerau că vor trăi mai bine, cei mai mulți tineri erau nemulțumiți de nivelul veniturilor (76%), de condițiile existente pentru ca un tânăr să se poată realiza (65%), de viața politică (65%) și de piața forței de muncă (63%). Aproximativ jumătate dintre tinerii din România apreciau că se află în următoarele situații: se descurcă greu cu banii (58%), nu găsesc condiții favorabile să se realizeze în țară (48%), iar o treime dintre aceștia afirmă că nu găsesc un loc de muncă (33%).

Situația locativă a tinerilor se prezenta astfel: 73,3% dintre aceștia locuiau cu părinții și/sau alte rude, 17,4% locuiau cu familia proprie (partenerul de viață și copiii), 3,5% locuiau cu familia de bază (părinții și/sau socrii) și familia proprie, 3,3% locuiau singuri, iar 2,4% locuiau cu prietenii sau în cămin.

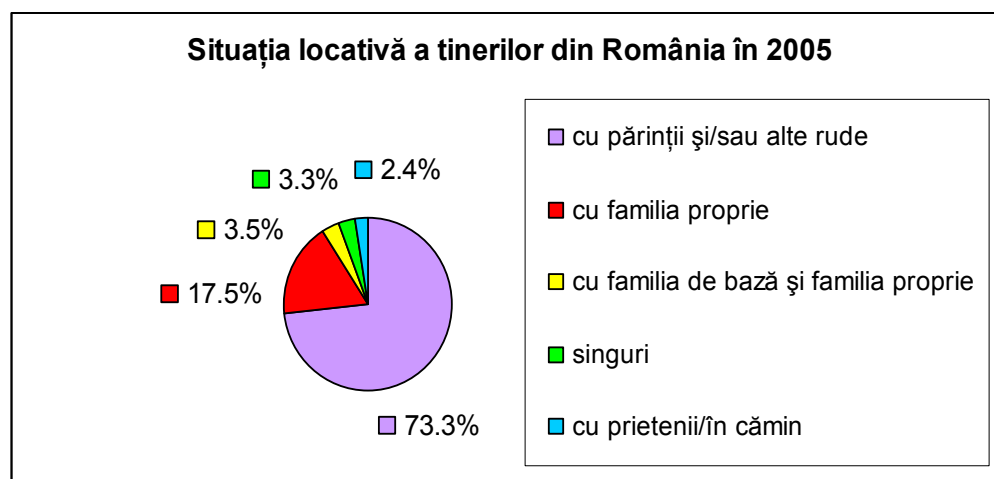

Figura VIII.2. Situația locativă a tinerilor din România în 2005

În anul 2005 exista o tendință de intensificare a activității economice în rândul tinerilor, ponderea celor angajați cu carte de muncă cu normă întreagă fiind de 73%, a celor cu contract de colaborare fiind de 12%, iar activitatea economică suplimentară a elevilor și studenților de 20%. În același timp, ponderea patronilor tineri și a celor cu ocupații intelectuale s-a dublat în 2005 față de 2004. Dacă aproximativ jumătate dintre tineri s-au gândit să inițieze o afacere, doar 10% au încercat să-și pună ideea în practică, dintre care doar 4,5% au reușit.

În 2005, s-a înregistrat un fenomen de descreștere procentuală a persoanelor tinere afectate sau slab integrate economic: șomeri, persoane casnice și fără ocupație, cei care muncesc “la negru” (18% dintre tineri) sau ocazional (19% dintre tineri).

Ponderea tinerilor care doreau să participe la viața politică era de 10% iar a celor care doreau să activeze într-o organizație de tineret se ridica la 25%. Procentul tinerilor care fac parte efectiv din asociații sau organizații sociale, economice, politice sau de altă natură a fost de aproximativ 9%.

Principalele probleme ale tinerilor din România sunt:

- accesul slab la o locuință;
- slaba reprezentare în procesul de luare a deciziilor;
- insuficienta promovare și finanțare a măsurilor de încurajare a inițiativelor economice pentru tineri.

VIII.2.4. Discriminarea după handicap

Conform statisticii Autorității Naționale pentru Persoanele cu Handicap, în 2006, în România, numărul persoanelor cu handicap era 468.607 (55.572 copii și 413.035 adulți). Dintre

aceștia 17.540 persoane se află în instituții (329 copii și 17.211 adulți), iar 451.067 sunt în îngrijirea familiei și/sau trăiesc independent. Din punct de vedere al repartiției pe sexe, aproximativ 53% din totalul persoanelor cu handicap din România sunt femei, iar dintre acestea 242.006 sunt femei cu handicap neinstituționalizate, iar restul de 8.825 sunt femei cu handicap instituționalizate. Ponderea persoanelor cu handicap în populația României este de 2,16%.

Scăderea masivă a numărului locurilor de muncă salariate după 1990, a afectat în primul rând persoanele cu handicap, locurile de muncă protejate ajungând să dispară aproape în totalitate. Cadrul legislativ existent pune accent mai mult pe stimularea angajării persoanelor cu handicap și mai puțin pe crearea unor structuri productive protejate, care să ofere persoanelor cu handicap șansa de a-și spori bunăstarea prin muncă și nu de a rămâne beneficiarii pasivi ai politicilor și sistemului de asistență socială.

Personalul din cadrul sistemului de protecție a persoanelor cu handicap este insuficient din punct de vedere numeric și în general fără calificare profesională specifică.

Accesul la educație, asistență medicală, încadrarea în muncă, transportul public, condițiile de locuit și de mișcare în mediul fizic reprezintă domenii deloc sau insuficient rezolvate de autoritățile publice locale. Marea majoritate a persoanelor cu handicap nu beneficiază de nici un fel de servicii sociale.

Deși situația persoanelor cu handicap s-a ameliorat după anul 2000, există încă probleme generate, pe de o parte, de limitele resurselor financiare și umane disponibile, dar și de dificultatea construirii unui sistem curent și integrat de suport al acestei categorii.

Principalele probleme cu care se confruntă persoanele cu handicap sunt:

- accesul scăzut la servicii sociale specializate;
- accesul scăzut pe piața muncii;
- accesul scăzut la orice formă de educație, datorat inexistenței unui sistem de educație timpurie pentru copilul cu handicap, a mentalităților învechite a profesorilor precum și a lipsei accesibilizărilor mediului fizic și informațional în sistemul de învățământ;
- accesul persoanelor cu handicap locomotor în mijloacele de transport în comun;
- accesul persoanelor cu handicap locomotor din România la activități sportive, culturale și de petrecere a timpului liber.

VIII.2.5. Discriminarea după etnie

Conform ultimului recensământ al populației desfășurat în anul 2002, procentul reprezentat de cetățenii aparținând diferitelor minorități naționale se ridică la peste 10% din totalul populației. Astfel, în România există 20 de minorități naționale, reprezentate în Parlament prin intermediul a 19 organizații (minoritățile cehă și slovacă au optat pentru o organizație comună): albanezi (sub 0,1% din totalul populației), armeni (sub 0,1%), bulgari (sub 0,1%), croați (sub 0,1%), cehi (sub 0,1%), greci (sub 0,1%), germani (0,3%), maghiari (6,6%), italieni (sub 0,1%), evrei (sub 0,1%), macedoneni (aceasta etnie nu a fost cuprinsă în recensământul din 2002), polonezi (sub 0,1%), romi (2,5%), ruși-lipoveni (0,2%), ucraineni, inclusiv ruteni (0,3%), sârbi (0,1%), slovaci (0,1%), tătari (0,1%) și turci (0,1%).

Discriminarea după etnie se datorează în principal:

- inexistenței unui cadru legislativ complet și coerent referitor la statutul minorităților naționale;
- deficiențelor în aplicarea legislației existente (educație, cultură, justiție, administrație locală, mass media etc.), mai ales la nivel regional și local;
- discrepanțelor notabile între capacitatea de organizare și acțiune a organizațiilor minorităților naționale;
- slabei reprezentări a femeilor și a tinerilor aparținând minorităților naționale în viața publică;
- persistenței unor stereotipuri negative referitoare la unele minorități naționale în opinia publică și în mass media;

- insuficienței promovării a identităților multiple și a diversității etnoculturale, lingvistice și religioase, ca fundamente ale coeziunii în societatea actuală.

Egalitatea de șanse pentru romii din România necesită promovarea constantă și sistematică a participării în mod echitabil a femeilor rome atât la viața publică cât și privată. Un studiu recent realizat de Programul pentru Participarea Romilor (RPP) din cadrul Open Society Institute „Broadening the agenda, the Status of Romani women in Romania” arată că, în proporție de 43% femeile rome consideră că nu au drepturi egale cu bărbații, iar motivul îl reprezintă inegalitățile ce rezultă din diferența de statut social dintre femeile și bărbații romi, precum și din cauza tradițiilor. De asemenea, studiul a relevat faptul că 67,9% dintre femeile rome sunt casnice și doar 11% sunt angajate cu toate formele legale. Numărul de participante pe piața muncii este atât de mic datorită discriminării multiple de care suferă femeile rome.

Diferențele de gen pe piața muncii, în cazul populației rome sunt evidențiate în cadrul studiului realizat de către UNDP „Faces of poverty, faces of hope” lansat în anul 2005, care arată că bărbații romi neangajați sunt în proporție de 20%, în timp ce femeile rome neangajate sunt în proporție de 35%. Diferențele între bărbații și femeile de etnie romă se accentuează și în funcție de tipul de activități prestate pe piața muncii, aceste diferențe fiind mai ales influențate atât de educația formală cât și de cea informală. În această privință, 23% dintre femeile rome cu vârste peste 16 ani nu beneficiază de educație formală. În aceeași situație se află și 35% dintre femeile din vechea generație. Doar 3,7% dintre femeile rome urmează studii liceale. În privința bărbaților romi cu vârsta de peste 16 ani, doar 14% dintre aceștia au beneficiat de educație formală, respectiv 16% în cazul bărbaților din vechea generație. Așa cum relevă și studiul Băncii Mondiale „Assessment of poverty”, motivul principal îl reprezintă faptul că trei din cinci romi trăiesc în condiții de sărăcie extremă.

Discriminarea populației rome are la bază mai multe cauze:

- existența unui sistem patriarhal și a unor norme comunitare care nu permit femeilor rome dezvoltarea unei cariere profesionale;
- formele multiple de discriminare cu care femeile rome se confruntă în accesul la bunuri și servicii, precum și la furnizarea serviciilor;
- imaginea negativă promovată de către mass-media referitoare la femeile și bărbații de etnie romă;
- insuficienta promovare a diversității și a identităților multiple ale femeilor în societatea românească.

VIII.2.6. Discriminarea după religie

În România își desfășoară activitatea 17 culte religioase și aproximativ 900 de asociații și fundații religioase, dintre care 30 au specific de cult. O parte dintre aceste organizații religioase erau interzise înainte de 1989: Stiliștii, Adventiștii Reformiști, Nazarinienii, Creștinii Nouapostolici etc., iar altele precum Baha’ii, mormonii, metodiștii și prezbiterienii sunt nou apărute. Restul asociațiilor activează sub egida și în cadrul cultelor legal recunoscute și desfășoară activități social-caritabile. Deosebirea dintre culte și asociații religioase rezidă, în special, în faptul că asociațiile religioase nu beneficiază de sprijinul financiar de care se bucură cultele din partea statului, la cerere și în conformitate cu numărul de credincioși. Cultele și organizațiile religioase își aleg liber organele de conducere și își numesc deservenții de cult, fără nici un amestec din partea statului, de asemenea construiesc lăcașe de închinare, oficiază slujbe și ritualuri religioase, catehizează credincioși, au publicații, edituri proprii ș.a.m.d. Pregătirea deservenților de cult se realizează în școli, facultăți și institute teologice integrate în învățământul de stat sau particulare, în conformitate cu necesitățile lor reale.

Culte și organizațiile religioase întrebunțează în manifestările confesionale limba maternă a credincioșilor. Conform Recensământului din anul 2002, 99,82 % din populația României își declară apartenența religioasă, iar conform sondajelor de opinie, Biserica se bucură de încrederea a peste 85% din populație, însă există și luări de poziție, singulare, care pun în

discuție studiul religiei în școli, separarea clară a Bisericii de Stat, precum și prezența simbolurilor religioase în spațiul public.

Astfel, discriminarea după religie se datorează insuficienței promovării a dialogului inter-religios, a toleranței religioase și a ecumenismului.

VIII.3. Egalitatea de șanse în România

Participarea echilibrată a femeilor și bărbaților în toate domeniile vieții sociale, politice și economice este mai mult decât necesară pentru a atinge o competitivitate și o dezvoltare durabilă precum și pentru a obține și consolida o democrație reală.

În pofida progreselor înregistrate, în special în domeniul educației și al ocupării, femeile încă mai întâmpină multe obstacole în atingerea unei egalități reale, inclusiv în ceea ce privește concilierea vieții de familie cu viața profesională. Pentru ca egalitatea reală să fie un fapt împlinit, este nevoie nu numai de o îmbunătățire a legislației în sensul integrării principiului egalității ci și, mai ales, de o schimbare a atitudinilor și a comportamentelor, a stilurilor de viață și a structurilor sociale care le împiedică pe femei să-și dezvolte în mod liber personalitatea și participarea activă în toate domeniile vieții: economie, cultură, politică etc.

Este îngrijorător că principalele tendințe în ceea ce privește situația femeilor și bărbaților din România indică o alarmantă involuție datorită insuficiențelor acțiuni inițiate la nivel guvernamental, cu toate eforturile depuse de reprezentanții societății civile.

Datele recente arată că societatea românească contemporană, în lipsa unor modele progresiste, tinde să se orienteze în construirea relațiilor dintre femei și bărbați, atât în familie cât și în viața publică, către un model patriarhal. Grefat pe fondul sărăciei și al evoluțiilor sociale negative ale tranziției românești, acest model cultural este generator de comportamente și practici sociale retrograde și discriminatorii. El induce ideea inferiorității/superiorității unui sex și permite, în practică, tratarea diferențiată a persoanelor în conformitate cu acest criteriu, ceea ce contravine principiilor elementare ale democrației.

Eliminarea discriminărilor după criteriul de sex, vizibile sau discrete, este una dintre condițiile necesare pentru construirea unei societăți echitabile și pentru evoluția spre progres, aceasta presupunând implicarea efectivă a autorităților statului și a fiecărui om politic în parte.

În plus, în condițiile extinderii Uniunii Europene, România are de ales între a rămâne o insulă arhaic-tradițională, cu modele culturale și relații de producție pe măsură, sau a se integra într-un spațiu reglementat de standardele democrației și civilizației occidentale, cu opțiuni culturale și relații de producție progresiste. Dacă alegerea se îndreaptă spre evoluția către modelul social european, factorii de decizie politică nu mai pot ignora problemele legate de discrepanțele existente între situația femeilor și a bărbaților și nici consecințele economice și sociale generate de acestea.

VIII.3.1. Egalitatea în viața economică

Contextul românesc arată că, în domeniul muncii, femeile suferă o serie de discriminări. Acestea se datorează faptului că există domenii ale economiei în care femeile sunt majoritare, sau domenii în care bărbații sunt majoritari.

În România există o segregare pe sexe a ocupațiilor, observându-se că cele în care predomină femeile, sunt, în general, mai prost plătite. Bărbații reprezintă mai mult de jumătate din populația activă. Activitățile „feminizate” ale economiei naționale sunt sănătatea și învățământul. În același timp, bărbații nu sunt încurajați să ocupe posturi considerate prin tradiție ocupate de femei, cum ar fi: educatoare, baby-sitter, asistente medicale, femeie de serviciu, secretară etc., limitându-se astfel accesul lor pe piața muncii.

Accesul egal pe piața muncii presupune inițierea și derularea unor programe de informare referitoare la egalitatea în drepturi pe piața muncii pentru femei și pentru bărbați, precum și

stimularea interesului pentru formarea profesională continuă în vederea facilitării accesului în toate sectoarele de activitate. În acest sens este nevoie de implementarea de programe speciale de reconversie profesională a forței de muncă feminină în sectoarele de activitate în care sunt în mod tradițional mai puțin reprezentate, în special în sectoarele ce folosesc tehnologii de formare și de informare.

În ceea ce privește nivelul de salarizare, în general, la funcții și condiții de muncă egale, salariile de încadrare ale femeilor și bărbaților sunt aceleași. Disparitățile dintre salariile realizate de femei și de bărbați în diferite activități economice sunt determinate de diferențele între nivelul de calificare și de poziția ierarhică la locul de muncă, deoarece maternitatea și perioada legală de concediu pentru creșterea și îngrijirea copilului intervin ca o ruptură în dezvoltarea carierei pentru femei. Ocupațiile dominant feminine sunt: funcționari administrativi, lucrători operativi în servicii și comerț, tehnicieni maiștri și specialiști cu ocupații intelectuale și științifice. Multe dintre sectoarele economice în care lucrează preponderent femeii oferă cele mai mici salarii medii: hoteluri și restaurante, comerț, industrie prelucrătoare, fapt ce demonstrează că femeile sunt, în general, mai prost plătite.

Indicele diferenței de salarizare în România, în anul 2005, era de 13%. Domeniile unde acesta are o valoare mai mare sunt: industria (30%), comerțul (23%) și învățământul (15%). În urma analizei s-a constatat faptul că în general femeile obțin salarii mai mici decât ale bărbaților, iar pe de altă parte, există o frecvență mai mare a bărbaților care realizează salarii peste nivelul mediu pe economie. Ponderea femeilor care realizează salarii mai mari decât salariu mediu pe economie este de 33.1% și a bărbaților este de 38, 9%.[†]

Rata de ocupare a femeilor din grupa de vârstă 15-64 ani în România a fost în anul 2005 de 51,5%, valoare inferioară țintei de 60% stabilită prin Strategia Lisabona ca obiectiv european pentru 2010 și sensibil mai mică decât cea înregistrată la bărbați, respectiv de 63,9%. Creșterea ratei de ocupare a femeilor va fi posibilă prin aplicarea unor măsuri care vizează formarea profesională în general, formarea profesională continuă pentru femei, formarea în domenii care țin de promovarea femeilor în posturi de decizie și în viața politică (posturi de decizie, mediile politice, antreprenariat), precum și prin campanii de sensibilizare a femeilor, în special a celor din mediul rural, în domeniul egalității de șanse între femei și bărbați.[‡]

În general, femeile sunt prezente cu precădere în domeniile de activitate cu nivel scăzut de salarizare, precum sănătate și asistență socială, învățământ, hoteluri și restaurante, poștă și telecomunicații, comerț și agricultură.

Din analiza datelor statistice rezultă că femeile reprezintă o categorie de populație mai vulnerabilă la efectele tranziției, caracterizată printr-o rată crescută a șomajului de lungă durată, prin limitarea accesului la locuri de muncă în general și la locuri de muncă bine plătite în special și prin creșterea participării la economia subterană, care nu asigură accesul la sistemul de securitate socială.

VIII.3.2. Egalitatea în viața de familie

Concilierea vieții de familie cu cea profesională reprezintă un aspect de mare interes atât pentru femei cât și pentru bărbați. Dificultățile cu care se confruntă femeile, mai ales mamele, în căutarea și păstrarea unui loc de muncă plătit, stereotipurile prin care se perpetuează ideea că doar femeile sunt responsabile de îngrijirea familiei precum și așteptările culturale față de bărbat pentru a fi unicul întreținător de familie sunt aspecte care agravează inegalitatea între femei și bărbați.

Deși există o anumită percepție asupra faptului că responsabilitățile familiale trebuie să fie împărțite, punerea în practică întâmpină dificultăți. Implicarea bărbaților în coordonarea vieții de familie și a vieții profesionale reprezintă o problemă esențială dar și dificilă.

[†] Date statistice preluate din Strategia Națională pentru Implementarea Anului European al Egalității de Șanse pentru Toți – anul 2007

[‡] Date statistice preluate din Strategia Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați pentru perioada 2006 - 2009

În privința vieții de familie, o primă discriminare este conținută în Codul familiei, actul normativ care instituie reguli fundamentale în acest domeniu, și prin care este stabilită vârsta minimă la care partenerii își pot asuma responsabilitatea constituirii unei familii, care este diferită pentru fete și pentru băieți: fetele se pot căsători de la 16 ani, iar cu aviz medical și de la 15 ani, în timp ce băieții se pot căsători de la 18 ani, după ce au obținut toate drepturile civile și politice.

Această discriminare conduce la o inegalitate între parteneri în ceea ce privește exercitarea drepturilor în cadrul căsătoriei, precum și la o inegalitate de statut social între parteneri – fetele putând fi puse în situația de a-și întrerupe studiile, pentru a putea face față sarcinilor domestice – și chiar la afectarea prematură a stării de sănătate a respectivelor femei.

Codul familiei asigură soților, în principiu, un statut juridic egal, dar în realitate femeile au mai multe responsabilități familiale decât bărbații. Sub influența unui model tradițional anacronic, se consideră că este de datoria femeilor să administreze resursele familiei, să îndeplinească treburile gospodărești considerate “ușoare și mărunte” (aprovizionarea, gătitul, spălatul, călcatul, curățenia), să supravegheze și să îngrijească copiii și vârstnicii, toate acestea adăugându-se, în majoritatea cazurilor, la îndeplinirea sarcinilor profesionale la locul de muncă. În schimb, bărbaților le sunt alocate acele lucruri considerate “grele și importante”, cum ar fi lucrările de construcție și zidărie ori reparația și întreținerea instalațiilor, pentru efectuarea cărora, de altfel, sunt chemați lucrători specializați. În consecință, bugetul de timp liber al femeilor este mult mai mic decât cel al bărbaților.

Tradiția acționează uneori și în defavoarea bărbaților. Ei sunt considerați mai puțin capabili să crească și să îngrijească copiii, motiv pentru care, de multe ori, în caz de pronunțare a divorțului, justiția nu le încredințează copiii minori spre creștere și îngrijire.

În prezent există o tendință, din ce în ce mai accentuată, de ocolire a formalizării căsătoriei și de conviețuire a tinerilor în uniuni consensuale. În același timp, se constată o creștere a numărului de familii monoparentale și, în cadrul acestora, a numărului celor în care responsabilitatea gospodăriei și a procurării resurselor revine femeilor.

Au crescut, de asemenea, în proporții îngrijorătoare, rata mortalității materne, numărul de avorturi, mortalitatea infantilă, procentul nou-născuților subponderali. În același timp, s-a înregistrat o alarmantă creștere a ratei mortalității masculine și scăderea duratei medii de viață a bărbaților. Cauzele acestor evoluții sunt multiple: scăderea nivelului de trai și creșterea gradului de insecuritate economică, nivelul scăzut de educație pentru viață, dificultățile de relaționare în cadrul cuplului și de adaptare la situațiile de criză.

Violența este un alt flagel care afectează viața de familie. Ignorată sau nerecunoscută oficial în perioada totalitarismului, violența nu numai că s-a dezvăluit, dar a și luat amploare în prezent, pe fondul scăderii nivelului de trai și al creșterii insecurității economice. Șomajul, alcoolismul, problemele locative, carențele educaționale, constituie tot atâția factori care contribuie la întreținerea și creșterea acestui fenomen la dimensiuni îngrijorătoare, victimele cele mai frecvente ale acestuia fiind femeile și copiii.

VIII.3.3. Viața publică și participarea la decizie

Egalitatea în viața socială înseamnă că atât femeile, cât și bărbații au aceleași drepturi, responsabilități și șanse. Participarea echilibrată a femeilor și a bărbaților în organismele de luare a deciziei reprezintă un obiectiv central într-o societate democratică. Ambele sexe trebuie să fie reprezentate la toate nivelurile procesului decizional.

Asigurarea unei reprezentări echilibrate a femeilor și a bărbaților în procesul decizional se poate realiza prin intervenții la nivel legislativ, prin campanii de sensibilizare și informare, prin acțiuni pozitive pentru femei și prin mobilizarea societății civile. Este necesar ca femeile și bărbații să își exercite în mod egal puterea și influența, iar femeile să nu se limiteze doar la pozițiile de subordonare în cadrul procesului decizional.

Alegerile generale din 2004 nu au adus schimbări importante în ceea ce privește reprezentarea femeilor în structurile parlamentare și guvernamentale. Din 469 locuri de parlamentari, femeile dețin 50 de locuri (10.66%). În Camera Deputaților femeile reprezintă 11.2%, iar în Senat 9.5%. Nici o femeie nu este în conducerea celor două camere parlamentare și o singură femeie este președintă de comisie (Comisia de muncă și protecție socială din cadrul Camerei Deputaților).

În structurile administrației publice centrale, femeile sunt repartizate conform aceleiași scheme piramidale: numeroase în posturile subordonate, de execuție sau cu răspundere limitată, și din ce în ce mai puține în posturile înalte de decizie. În Guvernul constituit după alegerile din 2004, din 15 ministere și 25 de miniștri, 3 ministere au fost încredințate femeilor (12%). La sfârșitul anului 2004, efectivul salariaților din administrația publică era de 159.400 mii persoane, dintre care 59,3% femei (94.500 persoane).[§]

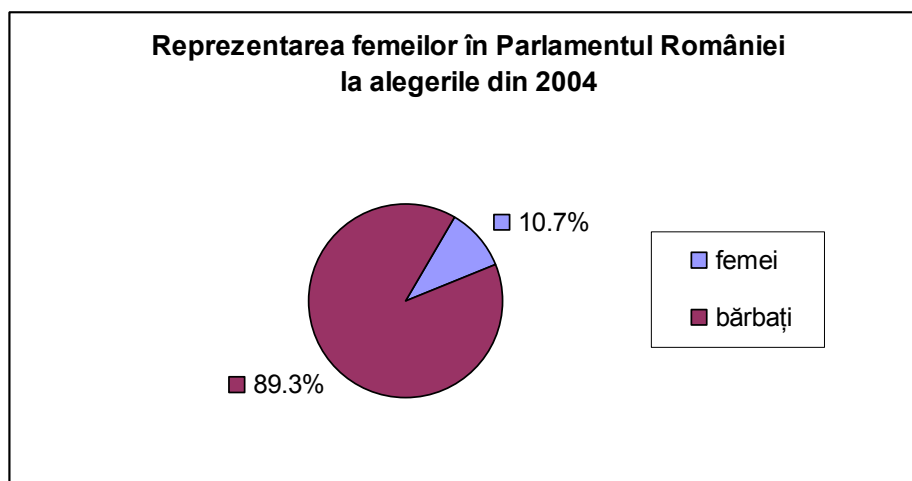

Figura VIII.3. Ponderea femeilor în totalul numărului de parlamentari la alegerile din 2004

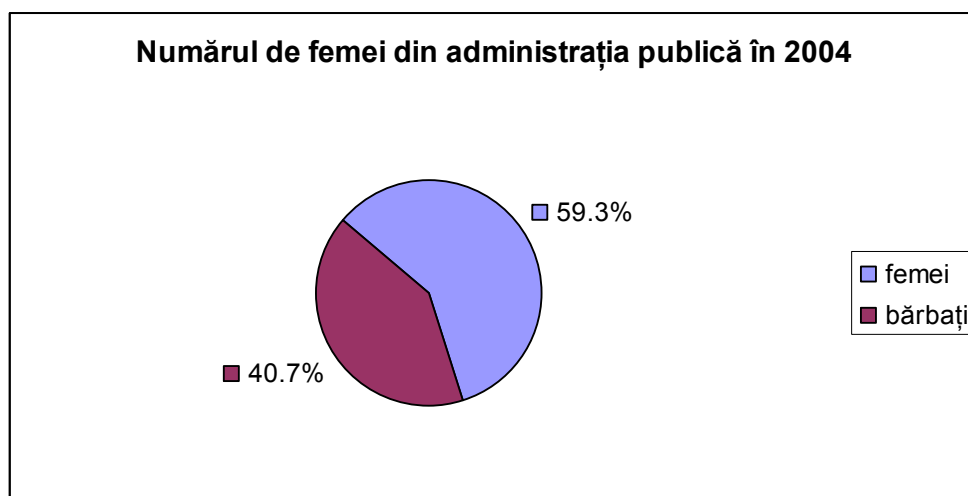

Figura VIII.4. Ponderea femeilor în totalul numărului de salariați din administrația publică în 2004

Deși România a făcut progrese în îndeplinirea angajamentelor asumate în domeniul drepturilor omului, acestea nu sunt semnificative în ceea ce privește asigurarea participării egale a femeilor și bărbaților la viața socială, astfel încât, sferile decizionale politice de nivel înalt,

[§] Date statistice preluate din Strategia națională pentru egalitatea de șanse între femei și bărbați pentru perioada 2006 - 2009

structurile de partid sau instituțiile administrației publice, nu sunt accesibile în aceeași măsură femeilor și bărbaților, femeile rămânând cel mai adesea cantonate în activități executive, fără posibilități reale de promovare sau de afirmare în prima linie politică.

Participarea disproporționată a femeilor și bărbaților la viața publică și la luarea deciziilor reflectă cel mai bine existența și perpetuarea discriminărilor după criteriul de gen.

Incontestabil, lumea politică și viața partidelor sunt dominate de bărbați, deși drepturile politice egale pentru toți cetățenii, femei și bărbați, sunt legiferate de peste șaiszeci de ani.

Puține partide au inclus în statut sau în programe principiul egalității între femei și bărbați, iar cele care au făcut-o, în principal partidele de orientare social-democrată, nu au adoptat și strategii adecvate de aplicare în practică. Nici un partid politic nu are președinte o femeie și sunt puține femei care fac parte din structurile de conducere ale partidelor. Consecința este că doar un număr foarte mic de femei au fost incluse pe listele electorale și un număr și mai mic de femei au fost plasate pe locuri eligibile ale listelor.

Fără a fi spectaculoasă, o oarecare schimbare s-a petrecut în sfera economică, accesul mai larg al femeilor în funcții de conducere ale unităților economice, în special în sectorul privat, reprezentând un început de recunoaștere a capacităților antreprenoriale și manageriale ale acestora.

VIII.3.4. Schimbarea rolurilor tradiționale și depășirea stereotipurilor de gen

În perioada comunistă egalitatea femeilor și bărbaților a fost puternic susținută, cel puțin la nivelul ideologiei oficiale, fiind una dintre ideile importante folosite în procesul de modernizare a societății românești în perioada postbelică. Chiar dacă în practică această egalitate a dus la apariția fenomenelor de supraaglomerare a femeilor – devenite tovarășe de muncă cu bărbații, dar încă responsabile aproape în exclusivitate de treburile casnice, de creșterea și educarea copiilor, de îngrijirea bătrânilor familiei – modelul de la care pornea, al egalității între sexe, era unul modern și progresist. Încercarea de a modela societatea în sensul abolirii prejudecăților legate de superioritatea unui sex era, de altfel contemporană cu evoluția lumii civilizate, în deceniile 6-7, mișcările de emancipare a femeilor impunând în țările cu democrații avansate reconsiderarea rolurilor tradiționale și a percepțiilor despre femei și bărbați în societate și în familie.

Dorința totală de ruptură cu trecutul a făcut ca tranziția postrevoluționară să fi renunțat la acest mit considerat “comunist”, fără a exista vreo altă preocupare pentru afirmarea unui model societal alternativ, bazat pe dezvoltarea și afirmarea persoanelor, indiferent de sexul acestora.

După 1989, rolul mijloacelor de informare în masă a devenit esențial în formarea imaginii asupra realităților sociale și în popularizarea unor modele contemporane, dar mass-media românească este încă departe de a promova mesaje pozitive în privința parteneriatului de gen și a participării sociale a femeilor. Atât în presa scrisă, cât și în cea audio-vizuală, se continuă și uneori se amplifică utilizarea unor clișee discriminatorii, acestea contribuind la perpetuarea în conștiința publică a unor modele deformatate de reprezentare a femeilor și bărbaților.

Societatea românească a fost invadată după 1989 de produse și imagini care transmit și consolidează cu preponderență anumite modele de feminitate la care societățile occidentale au renunțat în ultimele decenii: femeia ca obiect sexual, ca ființă frivolă, preocupată doar de aspectul său estetic, femeia ca ființă frumoasă, dar proastă sau, în alt registru, este cultivată imaginea mamei iresponsabile care își ucide, maltratează sau abandonează copilul/copiii.

Violența împotriva femeilor, precum și fenomenul în extindere al prostituției și sclaviei sexuale, inclusiv a celei juvenile, au devenit suportul mediatic al știrilor de senzație. Deși populația activă feminină constituie aproape jumătate din totalul populației active, imaginea femeilor ca profesioniste nu este regăsită în modelele ce domină spațiul public actual, decât, cel mult, în acel sens al cuvântului “profesionistă” pentru care la ora actuală se cere legalizarea.

Violența de gen constituie o încălcare a drepturilor fundamentale ale omului. În același timp constituie o manifestare a relațiilor tradiționale de putere dintre femei și bărbați, care au condus la dominarea și discriminarea femeilor și au împiedicat dezvoltarea și participarea femeilor în societate. Violența de gen este vizibilă la nivelul tuturor claselor sociale și este îndreptată către toate femeile, indiferent de vârstă sau condiție socială.

Imagina bărbatilor este și ea afectată, deși nu în aceeași măsură ca și cea a femeilor, de prejudecățile unor modele nepotrivite. Bărbatul-macho, viril, grosolan și sexist, dar și bărbatul obligat să aibă succes social, responsabil de întreținerea familiei, dar dependent de îngrijirea femeii și incapabil să se descurce în condiții de separare sau văduvie, nepregătit pentru a crește copii singur, sunt imagini care, ca și în cazul femeilor, deformează percepția tinerilor asupra rolurilor ce le revin în societate și în familie și creează așteptări de conformare din partea societății și frustrări pentru cei care sunt obligați să suporte efectele lor nedorite.

Hărțuirea sexuală continuă să fie o problemă majoră a societății românești. Este necesar să se acorde o mai mare atenție acestui tip de violență, iar prevederile legislative și sancțiunile trebuie să aibă un mai mare impact.

În lipsa unui model contemporan care să direcționeze comportamentele sociale și relaționarea între femei și bărbați în public sau în viața privată, societatea românească pare a se orienta în prezent către modelele tradițional-patriarhale, al căror principal defect este conservatorismul, care le face incapabile să normeze realități mult diferite de cele care le-au inspirat și le face indezirabile ca opțiuni de viitor.

Presiunea modelului cultural nu este doar o noțiune abstractă și nu se referă doar la femei. Statisticile au arătat că în România bărbații au suportat mult mai greu perioada tranziției. Ei s-au adaptat mai greu situației de a fi șomeri, resimțită ca o pierdere a sensului existenței lor și au căzut în alcoolism și violență în procente incomparabil mai mari decât femeile aflate în aceeași situație. Reducerea speranței medii de viață pentru bărbați în această perioadă este un indicator al efectelor alarmante al cumulărilor factorilor sociali cu presiunile psihologice ale modelelor culturale neadaptate la realitatea contemporană românească.

Deși în urma liberalizării societății românești postrevoluționare ar fi fost de presupus că modelele occidentale în privința relațiilor dintre femei și bărbați vor influența societatea românească, aceasta este departe de construirea unui model partenerial în familie și societate, bazat pe respect și recunoașterea valorii fiecăruia, în care diferențele dintre sexe să nu fie privite și transformate în deficiențe care să împiedice afirmarea și dezvoltarea liberă a fiecărui om, indiferent de sexul său.

Un prim pas în direcția unei evoluții spre modernitate ar fi definirea și popularizarea modelului cultural pe care societatea românească vrea să îl adopte în relațiile dintre femei și bărbați, întrucât standardele culturale naționale nu pot face abstracție de evoluțiile înregistrate în acest sens în spațiul comunitar, în care România vrea să se integreze.

Oportunitățile egale pentru femei și bărbați pot fi susținute prin prevenire și eliminarea discriminării sexuale, a hărțuirii la locul de muncă, a violenței domestice și socială împotriva femeilor, precum și a traficului și exploatării sexuale.

VIII.4. Oportunități egale în Regiunea Vest

Femeile reprezintă 51.8% din totalul populației Regiunii Vest, având o durată medie a vieții cu aproape 7 ani mai mare decât în cazul bărbaților. În ultimii ani numărul femeilor din regiune s-a redus și datorită migrației internaționale, acestea reprezentând în 2005 majoritatea dintre persoanele care emigrează (66.2%).

În Regiunea Vest există următoarele diferențe între sexe în ceea ce privește participarea pe piața muncii:

- persoanele active de sex feminin reprezentau în anul 2005 37.13% din totalul populației de sex feminin, în timp ce persoanele active de sex masculin reprezentau 50.89% din totalul populației de sex masculin;
- doar 44,6% din rândul persoanelor ocupate din regiune reprezintă femei;
- rata de ocupare în 2005 a fost de 49.5% în cadrul femeilor, respectiv 63.9% în cazul bărbaților;
- în anul 2005, în Regiunea Vest, rata șomajului BIM în rândul femeilor (5.3%) era mai mică decât rata șomajului BIM în rândul bărbaților (7.7%), precum și decât rata șomajului BIM în rândul femeilor la nivel național (6.9%);
- în cadrul personalului medico-sanitar, femeile au reprezentat marea majoritate, de 82.9% în 2005;
- femeile au reprezentat majoritatea și în cazul cadrelor didactice în anul 2002 (67.7%), conform Raportului Național al Dezvoltării Umane în România 2001-2002;
- 66,2% dintre emigranții din Regiunea Vest au fost femei;
- din numărul mediu de salariați din regiune, 48,5% au fost femei.

Tabel VIII.1. Situația femeilor în Regiunea Vest în 2005

Nr. Crt.	Indicator	Total	%	Bărbați	%	Femei	%
1	Populație	1930458	100	931508	48.2	998950	51.8
2	Populație urbană	1227493	100	586740	47.8	640753	52.2
3	Populație rurală	702965	100	344768	49.0	358197	51.0
4	Vârsta medie la data încheierii căsătoriei (ani)	30	-	31.9	-	28.1	-
5	Durata medie a vieții (ani)	71.00	-	67.53	-	74.53	-
6	Soldul migrației internaționale	-1126	100	-319	28.3	-807	71.7
	- imigranți	292	100	160	54.8	132	45.2
	- emigranți	1418	100	479	33.8	939	66.2
7	Populația activă	845000	100	474000	55.5	371000	43.9
8	Populația ocupată	788000	100	437000	55.4	351000	44.6
9	Șomeri BIM	57000	100	37000	65.0	20000	35.0
10	Rata de activitate	60.7	-	69.3	-	52.3	-
11	Rata de ocupare	56.6	-	63.9	-	49.5	-
12	Rata șomajului BIM	6.7	-	7.7	-	5.3	-
13	Personal medico-sanitar	18614	100	3014	17.1	15600	83.8
	- medici	5041	100	1641	32.5	3400	67.4
	- stomatologi	1183	100	451	38.1	732	61.9
	- farmaciști	811	100	76	9.3	735	90.6
	- personal sanitar mediu	11579	100	846	7.3	10733	92.7
14	Personalul didactic în anul școlar 2005/2006*	281036	100	78238	27.8	202796	72.2
15	Salariații din activitatea de cercetare-dezvoltare*	27253	100	15621	57.3	11632	42.7
16	Număr mediu de salariați	484000	100	249000	51.4	235000	48.5

* Calculat la nivel național

Sursa: Anuarul Statistic al României 2006 INS, 2006

Proporția femeilor este majoritară în rândul salariaților din sectoarele bugetare (învățământ, sănătate și asistență socială), din comerț, hoteluri și restaurante, din industria ușoară, activități la care, de regulă, câștigurile salariale se situează cu până la o treime sub nivelul mediu de salarizare pe economie. Ramurile de vârf, din punct de vedere al câștigurilor salariale, sunt industria extractivă și energetică, metalurgia, chimia, transporturile și telecomunicațiile, în care predomină bărbații salariați.

O excepție o constituie instituțiile financiare, bancare și de asigurări, unde se înregistrează cel mai înalt nivel de salarizare (de peste 2,5 ori mai mare decât cel pe economie) și unde femeile dețin majoritatea.

Femeile și bărbații continuă să aibă roluri diferite în cadrul familiei și al gospodăriei. Femeile sunt preponderent responsabile de îngrijirea casei și a familiei, de creșterea și educarea copiilor și administrarea bugetului familiei. Aceste responsabilități sunt în proporție mai scăzută împărțite cu soții, chiar și atunci când femeia este activă și lucrează în afara gospodăriei.

Dificultățile sporesc și datorită nivelului scăzut al bugetelor familiilor, care nu permit achiziționarea de facilități în gospodărie pentru ușurarea muncii casnice și nici folosirea unor servicii specializate.

Femeile își asumă roluri și responsabilități în gospodărie care, în societățile dezvoltate, sunt încredințate unui personal profesionist din sfera serviciilor. Dimensiunile reale ale muncii prestate de femei nu pot fi exact cuantificate. Odată cu schimbările economice și sociale care s-au produs recent în România, au evoluat și responsabilitățile familiale, observându-se creșterea responsabilității bărbaților în viața familială.

România a cunoscut în perioada de tranziție de după 1989 un proces profund de transformare a vieții sociale, a economiei, precum și de consolidare a democrației. Un loc important în evoluția acestui proces l-a ocupat realizarea unui parteneriat real între sexe.

În acest sens, preocupările pentru elaborarea și implementarea unor politici de gen au fost orientate către promovarea și protejarea drepturilor femeilor ca reprezentante, în egală măsură cu bărbații, a aceleiași specii umane. Implicit, acest lucru presupune o participare echitabilă a femeilor atât în viața publică cât și în procesul de luare a deciziilor.

Deși prin Constituție aceste drepturi le sunt garantate, în viața reală persistă încă disparități importante. Indiscutabil femeile sunt mult prea puțin implicate atât în viața politică, cât și în lumea afacerilor. Instituțiile care dețin puterea, precum și structurile alese continuă să fie dominate de bărbați. Acest lucru afectează, atât deciziile adoptate, cât și politicile elaborate.

Promovarea de oportunități egale între femei și bărbați, ca și prioritate orizontală, va contribui la coeziunea socială atât la nivelul Regiunii Vest, cât și la nivel de țară. Dezvoltarea unei culturi a oportunităților egale presupune implicarea directă a tuturor actorilor sociali din sectorul public și privat, inclusiv societatea civilă.

Sporind participarea femeii pe piața forței de muncă, încurajând angajarea femeilor pe principalele poziții ocupate de bărbați, promovând programul de muncă part-time, accesul femeilor la pozițiile de management și asigurând reconcilierea între muncă și viața privată a bărbaților și femeilor, toate acestea vor conduce la înlăturarea inegalităților între femei și bărbați, inclusiv în privința nivelului salarial.

Egalitatea de șanse trebuie promovată și în cazul altor grupuri vulnerabile de pe piața muncii: persoane cu dizabilități, tineri, minoritatea romă, persoane în vârstă aflate în căutarea unui loc de muncă etc.

Protecția socială și incluziunea socială pot fi promovate prin acțiuni de combatere a discriminărilor, promovarea drepturilor esențiale și integrarea în societate a grupurilor vulnerabile care se confruntă cu riscul de marginalizare socială.